

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی محصولات دخانی

مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸

درباره‌ی قانون

«لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی محصولات دخانی» بنا به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۶/۵ هیئت وزیران به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. در مقدمه‌ی توجیهی این لایحه آمده است: با توجه به قرار گرفتن کشور در موقعیتی که علی‌رغم وجود قوانین محدودکننده همواره شاهد ورود کالای دخانی قاچاق بوده و در این خصوص بر اساس اسناد سازمان جهانی بهداشت نیز مورد هدف صنایع دخانی چند ملیتی قرار گرفته است و با عنایت به نقش کلیدی جمهوری اسلامی ایران در پیشبرد فرایند مذاکرات مربوط به تنظیم پیش‌نویس متن پروتکل ممنوعیت تجارت غیرقانونی محصولات دخانی و اهمیتی که عضویت در این معاهده‌ی بین‌المللی برای محدودسازی تجارت غیر رسمی و ورود محصولات دخانی قاچاق و تقلبی به کشور از طریق همکاری‌های متقابل، جذب حمایت‌های بین‌المللی و تقویت اجرای قوانین داخلی دارد، این لایحه جهت طی تشریفات قانونی تقدیم می‌شود.

مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۳/۸/۷ این لایحه را جهت بررسی به کمیسیون بهداشت و درمان مجلس به عنوان کمیسیون اصلی ارسال کرد که کمیسیون مذکور با اصلاحاتی، این لایحه را در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۳/۱۰/۲۳ به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. این لایحه در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۱۸ در صحن علنی مجلس مطرح شد و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به موجب نامه‌ی شماره ۵۲۱/۳۵۹۷۹ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۵ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۳۹۴/۶/۴، این مصوبه را بررسی کرد و مفاد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی ندانست و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۲۶۸۶ مورخ ۱۳۹۴/۶/۴ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۵/۱۸

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۶/۴

ماده واحده- به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی محصولات دخانی مشتمل بر چهل و هفت ماده (به شرح پیوست) ملحق گردد و اسناد الحاق را نزد امین اسناد تودیع نماید.

تبصره ۱- تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت و مقام صلاحیتدار موضوع تشریفات (پروتکل) بر عهده دولت است.

تبصره ۲- دستگاه اجرایی مزبور موظف است راهبردهای ملی، جامع و همه‌جانبه و در صورت لزوم پیش‌نویس لوایح و مقررات لازم را با هماهنگی سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط برای تحقق اهداف تشریفات (پروتکل) تنظیم و آنها را برای تصویب به مراجع ذی‌ربط تقدیم نماید.

تبصره ۳- رعایت اصول یکصد و سی و نهم (۱۳۹) و هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای هرگونه اصلاح تشریفات (پروتکل) یا پیوست‌های آن در اجرای مواد (۳۷)، (۳۸) و (۳۹) تشریفات (پروتکل)، الزامی است.

۱. مواد (۳۷)، (۳۸) و (۳۹) لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت

غیرقانونی محصولات دخانی، مصوب ۱۳۹۴/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۷- حل و فصل اختلاف‌ها

ماده (۲۷) کنوانسیون چهارچوب سازمان بهداشت جهانی در مورد کنترل دخانیات حاکم بر حل و فصل اختلاف‌ها بین اعضاء در ارتباط با تفسیر یا کاربرد این تشریفات (پروتکل) خواهد بود.

ماده ۳۸- اصلاحات تشریفات (پروتکل)

۱- هر عضوی می‌تواند اصلاحاتی را برای این تشریفات (پروتکل) پیشنهاد کند.

۲- اصلاحات این تشریفات (پروتکل)، توسط اجلاس اعضاء بررسی و تصویب خواهند شد. متن اصلاحیه پیشنهادی این تشریفات (پروتکل)، حداقل شش ماه پیش از جلسه‌ای که در آن، متن مذکور برای تصویب پیشنهاد می‌گردد توسط دبیرخانه کنوانسیون برای کلیه اعضاء ارسال خواهد شد. دبیرخانه کنوانسیون اصلاحیه‌های پیشنهادی را برای اعضاء کنندگان این تشریفات (پروتکل) و امین اسناد نیز جهت آگاهی ارسال خواهد کرد.

۳- اعضاء در رابطه با اصلاحیه‌های پیشنهادی این تشریفات (پروتکل)، مجادله خواهند کوشید تا به اتفاق آراء دست یابند. اگر تمام این کوشش‌ها برای نیل به اتفاق آراء به نتیجه نرسد و توافقی حاصل نشود به عنوان آخرین راه حل، اصلاحیه مذکور از طریق اکثریت سه چهارم آراء اعضاء حاضر و رأی‌دهنده در جلسه به تصویب خواهد رسید. از نظر این ماده منظور از «اعضای حاضر و رأی‌دهنده» اعضایی است که حضور دارند و رأی مثبت یا منفی می‌دهند. اصلاحیه‌ی مصوب، توسط دبیرخانه کنوانسیون برای امین اسناد ارسال خواهد شد و وی نیز آن را برای کلیه اعضاء جهت پذیرش ارسال خواهد کرد.

۴- اسناد پذیرش اصلاحیه نزد امین اسناد تودیع خواهد شد. اصلاحیه‌ای که طبق بند (۳) تصویب شده باشد، برای اعضایی که آن را پذیرفته باشند، در نودمین روز پس از دریافت اسناد پذیرش دست‌کم دوسوم اعضاء توسط امین اسناد، لازم‌الاجراء خواهد شد.

بسم الله الرحمن الرحيم

تشریفات (پروتکل) ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی فرآورده‌های دخانی

مقدمه

...

ماده ۸- ردگیری و ردیابی

۱- ...

۱۳- هر عضو باید اطمینان حاصل کند که مقام‌های صلاحیتدار دست‌اندرکار رژیم ردیابی و ردگیری تنها به میزانی که برای اجرای این ماده ضروری است با صنعت دخانیات و کسانی که منافع صنعت دخانیات را نمایندگی می‌کنند تعامل داشته باشند.

۱۴- ...

ماده ۹- حفظ سوابق

۱- ...

۲- هر عضو در صورت اقتضاء مقرر خواهد کرد که اشخاص مجاز طبق ماده (۶) اطلاعات زیر را در صورت درخواست به مقام‌های صلاحیتدار ارائه کنند:
الف- اطلاعات عمومی مربوط به حجم بازار، محصولات پردرخواست، پیش‌بینی‌ها و دیگر اطلاعات مربوط؛ و

ب- مقدار فرآورده‌های دخانی و تجهیزات تولیدی که در زمان ارائه درخواست در مالکیت یا در امانت یا تحت کنترل دارنده مجوز، در انبارهای گمرکی و مالیاتی تحت رژیم گذر یا تراباری یا تعلیق گمرکی قرار دارد.

۳- ...

ماده ۱۰- اقدامات امنیتی و پیشگیرانه

۱- ...

→

۵- اصلاحیه برای هر عضو دیگر در نودمین روز پس از تاریخی لازم‌الاجراء خواهد شد که در آن، عضو مزبور سند پذیرش اصلاحیه گفته‌شده را نزد امین اسناد تودیع نماید.
ماده ۳۹- تصویب و اصلاح پیوست این تشریفات (پروتکل)
۱- هر عضوی می‌تواند پیوستی را به این تشریفات (پروتکل) پیشنهاد کند و اصلاحاتی را در مورد پیوست‌های این تشریفات (پروتکل) مطرح کند.
۲- پیوست‌ها، محدود به فهرست‌ها، فرم‌ها و هر مورد توصیفی دیگر مربوط به مسائل شکلی، علمی، فنی یا اداری می‌باشد.
۳- پیوست‌های این تشریفات (پروتکل) و اصلاحیه‌های آن طبق تشریفات مندرج در ماده (۳۸)، پیشنهاد، تصویب و لازم‌الاجراء خواهند شد.»

۲- هر عضو در صورت اقتضاء و طبق قوانین ملی خود و اهداف کنوانسیون چهارچوب سازمان بهداشت جهانی در مورد کنترل دخانیات مقرر خواهد کرد که پرداخت‌های معاملات انجام‌شده توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی مشمول ماده (۶) تنها با همان واحد پولی و همان مبلغ آمده در فاکتور و تنها از طریق راه‌های قانونی پرداخت از مؤسسات مالی واقع شده در قلمروی بازار مورد نظر مجاز است و از طریق هیچ راه و شیوه پرداختی جایگزین دیگری صورت نخواهد گرفت.

۳- یک عضو ممکن است مقرر کند که پرداخت‌های اشخاص حقیقی یا حقوقی مشمول ماده (۶) برای مواد استفاده‌شده در تولید فرآورده‌های دخانی در داخل حوزه صلاحیت آن تنها با همان واحد پولی و همان مبلغ آمده در فاکتور و تنها از طریق راه‌های قانونی پرداخت از مؤسسات مالی واقع شده در قلمروی بازار مورد نظر مجاز است و از طریق هیچ راه و شیوه پرداختی جایگزین دیگری پرداخت صورت نخواهد گرفت.

۴- ...

ماده ۱۱- فروش اینترنتی، مخابراتی یا هر نوع فناوری جدید دیگر

۱- هر عضو مقرر خواهد کرد تمام اشخاص حقیقی و حقوقی دخیل در هر نوع معامله در رابطه با فرآورده‌های دخانی از طریق روش‌های فروش اینترنتی، مخابراتی یا هر نوع فناوری جدید دیگر تمامی تعهدات مربوط مشمول این پروتکل را رعایت کنند.

۲- ...

دیدگاه مغایرت

در بند (۱۳) ماده (۸)، جزء (ب) بند (۲) ماده (۹)، بندهای (۲) و (۳) ماده (۱۰) و بند (۱) ماده (۱۱) این تشریفات، استفاده از واژه‌های بیگانه‌ی «رژیم»، «فاکتور» و «پروتکل» بدون استفاده از معادل فارسی آن، شائبه‌ی مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی را دارد؛ زیرا طبق این اصل، اسناد، مکاتبات و متون رسمی - از جمله قوانین مصوب مجلس - باید به زبان و خط فارسی باشد. برای رفع این ایراد لازم است ابتدا معادل فارسی این واژه‌ها نوشته شود و سپس معادل لاتین آن در پراکنش ذکر شود.

نظر شورای نگهبان

این مصوبه، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

تذکر: در بند (۱۳) ماده (۸) و جزء (ب) بند (۲) ماده (۹)، بندهای (۲) و (۳) ماده (۱۰) و بند

(۱) ماده (۱۱)، معادل فارسی واژه‌های بیگانه «رژیم»، «فاکتور» و «پروتکل» ذکر گردد.

ماده ۱۸- امحاء یا نابودی

تمام توتون، فرآورده‌های دخانی و تجهیزات تولیدی صادره شده طبق قوانین ملی با استفاده از شیوه‌های سازگار با محیط زیست تا سرحد امکان نابود یا امحاء خواهند شد.

دیدگاه مغایرت

حکم به نابودی یا امحاء تمام توتون، فرآورده‌های دخانی و به طور خاص، تجهیزات تولیدی صادره شده در ماده (۱۸) این تشریفات، مصداق بارز اسراف و مغایر با شرع مقدس اسلام از جمله آیه‌ی شریفه‌ی «وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ»^۱ است. ممکن است گفته شود همان طور که مواد مخدر، صادره و نابود می‌شود، توتون و فرآورده‌های آن نیز باید نابود شود؛ حال آنکه چنین قیاسی مع الفارق است؛ زیرا ورود و مصرف مواد مخدر در کشور ممنوع و جرم است، در حالی که ورود دخانیات به صورت قانونی و مصرف آن ممنوع نیست. لذا در صورتی که توتون و فرآورده‌های دخانی به طور غیرقانونی وارد کشور شود، دولت باید آن مواد را همانند مواد دخانی که قانوناً وارد شده است، به مردم بفروشد نه اینکه به استناد غیرقانونی وارد شدن آن به کشور، آنها را امحاء و نابود کند.

دیدگاه عدم مغایرت

در صورتی می‌توان این ماده را مصداق اسراف و مغایر با موازین شرع دانست که در مقام بیان امحاء و نابودی مطلق توتون و فرآورده‌های آن باشد؛ حال آنکه بنا به تصریح ماده، این امحاء و نابودی باید در حد امکان و آن هم با رعایت قوانین ملی باشد. بنابراین با قیودی که در این ماده وجود دارد، دولت جمهوری اسلامی ایران در مورد این مواد به نحوی عمل می‌کند که به اسراف منجر نشود.

نظر شورای نگهبان

ماده (۱۸)، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه مجلس در خصوص لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل ریشه‌کنی تجارت غیرقانونی محصولات دخانی، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

۱. سوره‌ی غافر، آیه (۴۳).